

Голас Радзімы

МІНСК 1972
Красная Мейска 9
СІМІСТОР ІМ. ДАШКА

№ 30 (1241) ЛІПЕНЬ 1972 г. ВІДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВІДАННЯ 17-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

ПРАЦОЎНЫ СЕМЕСТР

Гукі аркестра, жартаўлівая студэнцкая песня і напамін ужо ў катэры раз: «Ты ж пішы часцей, дачушка!» зліваюцца на пероне мінскага вакзала ў сучасны гоман. Ад'язджаючы, усе ў новенькіх з эмблемамі на рукавах касцюмах колеру хакі, з неярпеннем чакаюць пачатку дарогі. Сябры, што застаюцца, імкнуцца не паказаць свой сум, а мамы і бабулі даюць бясконцыя парадны ды піхаюць у сумкі хатнія прысмакі. Урачысты мітынг, шчырыя пажаданні поспеху, апошнія абдымкі, пацалункі... Чарговы атрад моладзі пачынае свой трэці, працоўны семестр. Так з лёгкай рукі студэнтаў пачалі называць іх калектыўную летнюю працу на карысць Радзімы.

Сёлётні працоўны семестр для моладзі нашай рэспублікі — юбілейны. І таму, што ён дзесяты па ліку, і таму, што прысвечаны 50-годдзю ўтварэння Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

16 тысяч беларускіх юнакоў і дзяўчат працуюць цяпер на аб'ектах дзевятай пяцігодкі. Пераважная большасць, звыш 13 тысяч чалавек, заняты на будоўлях гарадоў і вёсак рэспублікі, на меліярацыйных работах, 2 тысячы выехалі ў Казахстан, амаль паўтары — у Томскую вобласць. Цэлы год рыхталіся яны да гэтай работы.

Шлях да «студэнцкай ціліны» не такі просты і бяскрыўны, як часам уяўляецца. Удзельнікам працоўнага семестра можа стаць далёка не кожны, хто жадае. Конкурсны адбор жорсткі і бескампрамісны.

Студэнт, навучэнец тэхнікума або старшакласнік, які хоча стаць байцом будаўнічага атрада (гэта агульнапрынятая назва удзельнічаў летняга семестра), павінен добра вучыцца. Магчыма, яму давядзецца датэрмінова здаваць сесію, шмат часу будзе адбіраць розныя арганізацыйныя справы, і калі ён не спраўляецца са сваім асноўным абавязкам, атрымае незалікі або дрэнныя адзнакі, з ліку прэтэндэнтаў яго выключыць адразу.

Абавязковай умовай з'яўляецца актыўны ўдзел у грамадскім жыцці. Таму што дзейнасць студэнцкіх атрадаў вельмі разнастайная. Акрамя непасрэдна гаспадарчых спраў, яны прымаюць удзел у наладжанні летняга адпачынку піянераў мясцовай школы, чытаюць лекцыі для насельніцтва, выступаюць з канцэртамі мастацкай самадзейнасці.

Будучы баец будаўнічага атрада павінен валодаць спецыяльнасцю: муляра, бетончыка, электрыка, зваршчыка. Пэўную перавагу тут маюць юнакі і дзяўчаты, якія да пас-

туплення на вучобу працавалі або служылі ў радах Савецкай Арміі. А для ўчарашніх школьнікаў штаб працоўных спраў кожнай вышэйшай навуцальнай установы наладжвае курсы. Тэорыю выкладаюць вопытныя спецыялісты, практычныя заняткі праводзяцца на будоўлях горада.

Заканаммерным з'яўляецца і той факт, што студэнты летам імкнуцца як мага бліжэй пазнаёміцца са сваёй будучай прафесіяй. Старшакурснікі медінстытутаў ідуць у будаўнічыя атрады да суседзяў на «пасад» ўрача. Спецыялізаваныя атрады медыкаў праводзяць прафілактычныя агляды мясцовага насельніцтва, наладжваюць гутаркі, выступаюць з лекцыямі. Многія студэнты будаўнічых факультэтаў становяцца майстрамі і брыгадзірамі ў атрадах прадстаўнікоў гуманітарных прафесій. А будучыя педагогі працуюць важка ў піянерскіх лагерах, выхавацелямі ў дзіцячых садах і яслях.

Колькі клопатаў і хваляванняў бывае перад паездкай! Выбар месца работы зацягваецца на некалькі вечароў. Над вялікай картай ці планам збіраецца ўвесь атрад. У кожнага свае думкі, меркаванні, пажаданні. (Спіс аб'ектаў, складзены па заяўках зацікаўленых ведамстваў і арганізацый, прапануе рэспубліканскі штаб будаўнічых атрадаў). Нарэшце, адрас выбраны, і камандзір ат-

рада едзе на месца будучай дыслакацыі, каб заключыць працоўнае пагадненне, пазнаёміцца з умовамі работы і наваколлем.

Нярэдкія выпадкі, калі камандзір едзе заключыць пагадненне да сваіх старых знаёмых, нібыта ў госці. Атрад Мінскага медыцынскага інстытута сёлета ў сёмы раз выехаў у зернесаўгас імя газеты «Правда» Казахскай ССР. Аб гэтым настойліва хадаінічалі дырэктар саўгаса і ўвесь калектыў. У гарадах і пасёлках Казахстана, Сібіры, Поўначы новыя вуліцы нярэдка называюць Студэнцкімі або даюць ім імя беларускіх гарадоў. Гэта сведчанне павагі, высокага аўтарытэту нашых будаўнічых атрадаў. Рукамі беларускіх студэнтаў за мінулыя пяцігодку пабудавана 207 школ, 1115 жылых дамоў, паўтары тысячы вытворчых і шмат іншых аб'ектаў. Сёлета толькі на тэрыторыі Беларусі за час трэцяга семестра будзе асвоена 14 мільянаў рублёў. Якасць будаўнічых работ дзяржаўнымі прыёмнымі камісіямі ацэньваецца, як правіла, на «выдатна».

Ініцыятыва савецкай моладзі знайшла падтрымку і ў брацкіх сацыялістычных краінах. Абмен студэнцкімі будаўнічымі атрадамі спрыяе ўмацаванню дружбы і ўзаемасувязі паміж моладдзю. Сёлета ў Балгарыю адправіўся будаўнічы атрад Беларускага дзяржаўна-

га ўніверсітэта. А ў Жодзіна працуюць студэнты з Сафіі. Пасля заканчэння работ іх чакае падарожжа на возера Нарач, у Гродна, Брэст, Бела-вешскую пушчу. Юнакі і дзяўчаты з Ленскага ўніверсітэта (ГДР) працуюць на будоўлях Наваполацка. Абмяняліся студэнцкімі атрадамі на час трэцяга семестра Мінскі медыцынскі інстытут і Дрэздэнская медыцынская акадэмія, Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт і вышэйшая сельскагаспадарчая школа горада Будзейовіцаў Паўднёва-Чэшскай вобласці.

Хутка праляціць студэнцкае лета. І застануцца на ўспаміні пра яго новыя вуліцы і пасёлкі, школы і дзіцячыя сады, вузкія-калейкі і асудальныя каналы, песні і вершы, уражанні на ўсё жыццё. Напярэдадні 1 верасня байцы будаўнічых атрадаў адрапартауюць Радзіме аб паспяховым завяршэнні працоўнага семестра. Загарэлыя, узмужнелыя, поўныя радасных адкрыццяў юнакі і дзяўчаты будуць найлепшым доказам жыццёва-сці і перспектывнасці ідэі студэнцкіх будаўнічых атрадаў.

НА ЗДЫМКАХ: баец будаўнічага атрада, студэнт факультэта фізікі БДУ Сяргей ГАЛАДУШКА; удзельнікі трэцяга семестра праходзяць урачыстым маршам па вуліцах Мінска; ускладанне вяноў да абеліска на плошчы Перамогі.

Фота Ул. АДАРЫЧА.

ЛЕТА—ЧАС АДПАЧЫНКУ І ЭКСКУРСІЙ

«РЭЧАНЬКА» ДЛЯ КАЛГАСНІКАЎ

Прыгожы двухпавярховы будынак на беразе ракі Шчары ў сасновым бары. Летам тут шмат зеляніны, кветак. Прыцягвае увагу шылда: «Дом адпачынку «Рэчанька».

«Рэчанька» стала самай папулярнай калгаснай здраўніцай не толькі ў Дзятлаўскім раёне, а і ў рэспубліцы. Да паслуг адпачываючых тут ёсць добраўпарадкаваны пляж, лодачная станцыя, спартыўны комплекс з неабходным інвентаром, клуб, бібліятэка, сталовая, утульныя палаты. Дом адпачынку цяпер расшыраецца і ператвараецца ў санаторый-прафілакторый. Будуюцца гразельчэбніца, абсталёўваюцца фізіятэрапеўтычныя кабінеты. Гэта дасць магчымасць побач з арганізацыяй адпачынку праводзіць лячэбна-прафілактычную работу.

І калгаснікі ахвотна едуць сюды. Больш за 700 чалавек штогод адпачываюць у «Рэчаньцы».

За кошт сродкаў гаспадарак пабудаваны і дзейнічаюць дамы адпачынку ў калгасах імя XXII з'езда КПСС Гомельскага раёна, імя Кірава Слуцкага раёна, «Рассвет» імя Арлоўскага Кіраўскага раёна. На сродкі калгасаў і саўгасаў будуюцца міжраённы дом адпачынку на возеры Рагазнянскае Брэсцкага раёна.

За мінулы год у санаторыях і пансіянатах лячыліся і адпачывалі 14 876 калгаснікаў, рабочых і служачых саўгасаў і іншых прадпрыемстваў сельскай гаспадаркі. Звыш 16 тысяч чалавек правялі свой водпуск у дамах адпачынку і на турыстычных базах, каля 5 тысяч чалавек атрымлівалі лячэбнае харчаванне.

Летась працувалі 16 стаяцярных, 432 раённыя, калгасныя і міжкалгасныя піянерскія лагеры, 18 спартыўна-аздараўленчых, 145 лагераў працы і адпачынку, 1125 аздараўленчых пляцовак. Тут адпачывалі 97 585 дзяцей працаўнікоў вёскі. На гэта было выдаткавана 1 387 тысяч рублёў з фонду сацыяльнага страхавання.

А. БАНДАРОВІЧ.

ПАЕЗДКА К МОРУ

Штогод многія меліяратары Яроміцкага будаўніча-мантажнага ўпраўлення Кобрынскага раёна папраўляюць сваё здароўе ў санаторыях і дамах адпачынку. Вось і нядаўна вярнуліся з крымскага пансіяната «Україна» экскаватаршчык Іван Купраш і памочнік машыніста Сцяпан Кавальчук. Добра адпачыў у Сочы і памочнік машыніста экскаватара Мікалай Драгун. Старшы таваразнаўца будаўніча-мантажнага ўпраўлення Леанід Якімовіч пабываў у кіславодскім санаторыі «Шкляны струмень», начальнік аддзела забеспячэння Сцяпан Піліпчук — у санаторыі «Моршын» Львоўскай вобласці.

Цікава правялі час у турыстычнай паездцы трактарысты Дзмітрый Астралецкі, Васіль Парфянюк, казначэй рабочага камітэта Соф'я Анціпарук, бухгалтар ўпраўлення Марыя Парфянюк. Яны наведалі Ленінград, Пскоў, Літву, Латвію, Эстонію, дзе пазнаёміліся з помнікамі гісторыі і культуры, убачылі памятныя мясціны.

Усе пуцёўкі выдадзены на льготных умовах.

Б. ЗІНКЕВІЧ.

ГАРАДОК ЗДАРОЎЯ

Паветра настоена на водары сасны. Ціха цурчыць у нізіне Свіслач. Шматгалосна звяняць птушкі...

У атмасферы спакою, сутыкнення з цудоўным светам прыроды праводзяць свой час тыя, хто прыехаў адпачыць у адзін з маляўнічых куткоў Беларусі—Ждановічы.

Цяпер гэта месца называюць курортам. Тут знойдзена мінеральная вада, якая па сваіх уласцівасцях не горш за славуітую трускавецкую. Нібы да жыватворнай казанчай крыніцы, прыходзяць у бювет людзі, якія маюць патрэбу ў лячэнні. Паблізу Ждановічаў узведзена штучнае вадасховішча, якое называецца Мінскім морам. «Марскія» прагулкі—адна з прыемных забаў для прыежджаючых. Сярод елак і соснаў выраслі светлыя шматпавярховыя карпусы санаторыя «Крыніца», дома адпачынку «Беларусь».

У ценістых аляях санаторыя можна сустрэць рабочых і калгаснікаў з розных раёнаў Беларусі. Некаторыя з іх у «Крыніцы» не ўпершыню.

У апошні час праведзена рэканструкцыя дома адпачынку «Ждановічы». Цяпер ён стаў аддзяленнем санаторыя «Крыніца». Пачалі працаваць дзве новыя шчыліны мінеральнай вады. Пабудавана пераходная галерэя паміж двума карпусамі санаторыя «Крыніца».

У перспектыве ў гэтай зоне мяркуецца пачаць будаўніцтва другога санаторнага комплексу на 1500 месцаў, узвесці яшчэ адну вадаразельчэбніцу з закрытым плавальным басейнам, фізкультурную залу.

Штогод будзе расці і пашырацца гарадок здароўя ў Ждановічах.

Г. МАЛАШЭУСКІ.

У «ВЯСЁЛАЙ ПАЛЯНЦЫ»

Заключыліся заняткі ў школах. У сваё ласкавае абдымкі прыняло навучэнцаў цёплае лета. Хто адпачывае дома, хто паехаў у піянерскія лагеры. А многія, як і раней, ходзяць у свае школы. Для іх там адкрыты лагеры адпачынку. Пасля доследнай работы на прышкольных участках для вучняў арганізуюцца экскурсіі, паходы. У такіх лагерах адпачываюць 790 дзяцей работнікаў сельскай гаспадаркі Навагрудскага раёна. А на экскурсіях і ў падарожжах пабудуць звыш

чатырох тысяч хлопчыкаў і дзяўчынак.

— А як жа адпачываюць вучні школы-інтэрната, тыя, хто не мае ні бацькоў, ні родных?

...Аўтобус імкліва вязе нас да возера Свіцязь. Мінаюць палі, лясы, пералескі. Цудоўныя мясціны! Вось павелла вільготнай прахалодай і з-за дрэў бліснула лясцічка возера.

Машына спыняецца ў адвезеным месцы. Пешшу крочам лясной сцяжынкой. Паабал яе — стромкія яліны, высокія сосны, дубы-волаты. Хутка выходзім на паляну, залітую сонцам. Тут для дзяцей Навагрудскай школы-інтэрната пабудаван летні дом адпачынку. Перад самым фасадом на траве яловымі і хваёвымі шышкамі акуратна выкладзена яго назва — «Вясёлая палянка».

Сустрэкаюць нас і расказваюць аб жыцці дзяцей выха-

вацельніца Ніна Катуліна і дзжурны вучань Ваня Стасевіч.

Распарадак дня просты. Пасля пад'ёму — зарадка, купанне ў чырайскай і цёлай свіцязьнянскай вадзе. Затым некалькі вучняў застаюцца для ўборкі лагера, для прыгатавання абеду, падвячорку і вячэры. (Блюды ў асноўным выбіраюцца па жаданню выхаванцаў). Астатнія дзеці ходзяць на шматлікія экскурсіі, сустрэкаюцца з цікавымі людзьмі, збіраюць ягады, грыбы. Многія рыхтуюцца да агляду мастацкай самадзейнасці.

У доме адпачынку даволі багатая бібліятэка. Навучэнцы ахвотна карыстаюцца ёю.

У хуткім часе ўсе вучні паедуць у піянерскі лагер у Ваўкавыскі раён, а затым зноў вярнуцца сюды і будуць адпачываць аж да верасня.

Ф. СТАНІШЭУСКІ.

НА ЧЫГРЫНСКІМ ВАДАСХОВІШЧЫ

Уся тэрыторыя Магілёўскага металургічнага завода імя Мяснікова ў зялёным убранні. Для кожнага цэха—прыгожыя скверы. Уздоўж чыстых пешаходных дарожак выстраіліся роўныя рады дрэў. Некалькі гектараў займае заводскі сад. Усюды, дзе толькі ёсць свабодны кавалачак зямлі, пасаджаныя кветкі, дрэвы. Зялёная зона займае амаль палову тэрыторыі прадпрыемства.

Азеляненне і добраўпарадкаванне заводскага двара — адзін з клопатаў калектыву цэха здароўя. Функцыі яго самыя разнастайныя. Ахова працы рабочых і служачых, кантроль за

захаваннем тэхнікі бяспекі, клопаты аб паляпшэнні ўмоў працы і быту, развіццё спартыўна-масвай работы, арганізацыя адпачынку металургаў.

Сумесна з заводскім калектывам прафсаюза цэха здароўя арганізуе адпачынак металургаў і іх сем'яў. Гэта і паходы па месцах баявой славы, і турыстычныя паездкі, і выезды ў лес па грыбы, ягады. У маляўнічым месцы на беразе ракі Друць ля вёскі Чачэвічы пабудавана заводская база адпачынку. Да паслуг адпачываючых — утульныя пакоі, бібліятэка, дзе можна пачытаць газеты, часопісы,

паглядзець тэлевізар, пагуляць у шахматы, шэшкі. Для спартсменаў і рыбалоўаў — 39 лодак, два катэры, спартыўны інвентар, рыбалоўны снасці. Летам многія металургі разам з сем'ямі праводзяць тут свае водпускі.

У будучым годзе побач з базай адпачынку пачнецца будаўніцтва заводскага прафілакторыя.

Н. НАЗАРОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: на Чыгрынскім вадасховішчы; тут размясцілася заводская база адпачынку; у адным з заводскіх сквераў.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

ПРАФІЛАКТОРЫЙ ДРЭВАПРАЦОЎШЧЫКАЎ

Прафілакторый бабруйскіх дрэвапрацоўшчыкаў размешчаны ў маляўнічым месцы, непадалёку ад галоўнага прадпрыемства дрэвапрацоўчага аб'яднання. Вакол прафілакторыя, пабудаванага неўзабаве пасля вайны, ужо вырас фруктовы сад. У самім будынку круглы год зелянеюць экзатычныя расліны. Ранняя вясной у сталовай падаюць радыс, свежыя агуркі, салату — гэта прадукты падсобнай гаспадаркі прафілакторыя.

На кожную змену ў здраўніцу прадпрыемства атрымліваюць пуцёўкі сто чалавек. Дваццаць працэнтаў пуцёвак — бясплатныя, астатнія са скідкай на семдзсят працэнтаў. Трыццаціпрацэнтная пуцёўка на 24 дні каштуе 16 рублёў 50 капеек. Штогод у прафілакторый адпачываюць і папраўляюць сваё здароўе больш за 1 200 чалавек, дзевяноста працэнтаў з іх — рабочыя.

Усе, хто пабываў у прафілакторыі і з кім мне даводзілася размаўляць, расказвалі, што яны добра адпачылі.

— У 1970 годзе я прахварэла больш за тры месяцы, — гаворыць работніца лесаніжнага цэха Раіса Філіпенка. — Калі прапанавалі прафілакторый, я нават не паверыла, што мне там могуць дапамагчы. Цяпер бачу, што памылялася. Мяркуюце самі: сямідзсят год — 84 нявыходы на работу, семдзсят першы — толькі шэсць. У нашым прафілакторыі добрыя медыкі, добрае лячэнне, выдатныя ўмовы для адпачынку.

Я. ПУШКІН.

КАЛІ ЗНІКАЮЦЬ СУМНЕННІ...

Не прайшло і двух тыдняў пасля ад'езду з Мінска першай у гэтым годзе турысцкай групы нашых землякоў са Злучаных Штатаў Амерыкі, а ў беларускую сталіцу зноў прыехалі сябры «Русскаго галаса». Кіраўніком гэтай групы быў наш добры знаёмы Іван Пацярайка. Турысты гасцілі ў Мінску з 5 па 11 ліпеня.

Невясёлае, пахмурнае неба зранку павісла над Мінскам. Даждзю не было, але адчувалася, што ён стаіць надзе за хмаркай і толькі чакае зручнага моманту, каб выліцца на горад.

Мы сталі ля ўваходу ў гасцініцу і чакалі аўтобус, каб ехаць на чарговую экскурсію.

— Паўна, зараз палье, —

сказаў Давід Каплан, пазіраючы на неба.

— Ды ўжо ж не міне, — падтрымаў яго Міхаіл Іванюк.

— А што, такое надвор'е тыповае для Мінска? — раптам звярнуўся ён да мяне. — Я дык ужо і не памятаю, што ні гавары, а больш шасцідзесяці год не быў на Радзіме.

— Чаму ж раней не прыязджалі?

— Ды ўсё неяк не выходзіла, — адказаў Міхаіл Іванюк. — Спачатку першая сусветная, потым грамадзянская, другая сусветная. Так і прайшлі маладыя гады на чужыне. А далей ужо цягнуў да пенсіі.

Я ведаю, што Іванюк да ад'езду ў Амерыку жыў у Луніцы, працаваў у дэпо, думаў стаць машыністам.

— Але не стаў, — з горыччу казаў стары. — Нам, эмігрантам з Расіі, у Амерыцы давалі самую цяжкую і брудную работу. Добрую спецыяльнасць нельга было знайсці.

А браты Міхаіла Ільча і цяпер працуюць на чыгунцы. Жывуць у тым жа Луніцы. Іх дзеці мараць аб вышэйшай адукацыі. У Мінск да Іванюка прыязджала пляменніца Валянціна. Сёлета яна збіраецца паступаць у медыцынскі інстытут.

— Добрая дзяўчына, — гаварыў Міхаіл Ільч. — Вясёлая, разумная. Я проста заіздросціў сваім братам. Усё ў іх ёсць — сям'я, работа. Яны на сапраўднаму шчаслівыя. А я і за акіянам не знайшоў таго шчасця. І стары ўжо, а адзін, як перст. Малады не жаніўся, не хацеў звязваць сабе рукі. Усё думаў вярнуцца на Радзіму. А цяпер і думаць няма чаго.

Ён цяжка ўздыхнуў і замаўчаў.

Раз-пораз да гасцініцы пад'язджалі таксі і «нары» з замежнымі нумарамі. Потым падкаціла некалькі аўтобусаў. З іх высыпалі пасажыры, і хутка ў вестыбюлі пачулася нямецкая мова. Прыехалі турысты з Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі.

— Шмат людзей едзе да вас у гасці, — парушыў маўчанне Аляксандр Майнструк. — Гэта добра, што Савецкі Саюз трымае дзверы адкрытымі. Хай едуць, глядзіць, як жывуць савецкія людзі.

— На Захадзе гавораць шмат недарэчнага пра вашу краіну, — працягваў ён. — І ў нас, у Злучаных Штатах, таксама. Я прыехаў у Савецкі Саюз у другі раз. А калі ехаў сюды два гады назад, то, сказаць па праўдзе, вельмі хваляваўся. Якая яна, Расія? Як мяне сустрэнуць? Магчыма, тут сапраўды жывуць жорсткія, дзікія людзі?

— Няўжо ж вы не читалі і не чулі пра жыццё ў Савецкім Саюзе?

— Вам цяжка паверыць, — адказаў Майнструк, — але я ўжо казаў, што ў нас рэдка пачуеш праўду пра Савецкую краіну. Вы думаеце, усе гэтыя людзі, што прыехалі цяпер, не сумняваліся раней? Яшчэ як сумняваліся.

Спытайце любога з іх, хто ўпершыню тут. Ён скажа тое ж самае.

Звычайна сумненні знікаюць у першыя ж дні знаходжання на савецкай зямлі. Гэта, вядома, у тых выпадках, калі чалавек хоча і можа аб'ектыўна глядзець на ўсё, што яго акружае.

Аляксандр Харашоўскі таксама ўпершыню прыехаў на Радзіму, дзе не быў амаль шэсцідзесяці год.

— Калі знаёмай маёй дачкі даведлася, што еду ў Савецкі Саюз, — расказваў Харашоўскі, — яна вельмі здзівілася: «І вы не баіцеся, што вас там арыштоўваюць? Я ў сваю чаргу спытаў у яе: «А за што ж мяне арыштоўваюць? Што я, злачынца які?» Маладая жанчына не знайшлася, што адказаць, і таму прывяла самы пераканаўчы, на яе думку, довад: «Але ж там — камуністы!» Я тады нічога не сказаў ёй, бо бачыў, што гаварыць з такім чалавекам няма сэнсу. Але калі вярнуся, абавязкова сустрэнуся з ёй і раскажу, што я бачыў тут. А каб ёй было больш зразумела, пакажу ёй фатаграфіі, якія я тут зрабіў. Няхай паглядзіць, якой стала мая Радзіма за гады Савецкай улады. А калі і гэта яе не пераканае, няхай тады спытае ў майго сына Аляксандра. Ён таксама прыехаў са мной.

Сціў Джамскі жыве ў адным горадзе з Аляксандрам Майнструком. Калі апошні вярнуўся дадому пасля паездкі ў СССР у 1970 годзе, Сціў засыпаў яго пытаннямі.

— Гэта дзякуючы Аляксандру я прыехаў сюды, — расказваў Джамскі. — Калі б не ён, я, магчыма, і цяпер яшчэ верыў бы тым балбатунам. У нас няма такіх. Як толькі пачынаеш размаўляць, яны адразу ў крык: «А ты быў у Савецкім Саюзе? Не? А я жыў там і ведаю, што гэта такое».

— Але цяпер і я добра ведаю, што такое Савецкая ўлада і бачу, чаго дасягнуў пры ёй народ.

Чым больш я гутарыў з гасцямі, тым больш пераканваўся, што ў асноўным — гэта сумленныя людзі. Яны павязуць дадому праўду аб Савецкім Саюзе, аб нашай Беларусі.

Хутка праявілі шэсць дзён знаходжання турыстаў у Мінску. Праграма была выканана. Гасці пабывалі на мінскай трыкатажнай фабрыцы «Прагрэс», у калгасе імя Кірава Слуцкага раёна, наведвалі музей Янкі Купалы, мемарыяльны комплекс «Хатынь», сустрэліся з піянерамі лагера «Будаўнік», бы-

лі на прыёме ў Беларускаму таварыстве па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом.

За дзень да ад'езду гасцей, пасля апошняй экскурсіі, я звярнуўся да землякоў з просьбай напісаць хоць некалькі слоў пра тое, што больш за ўсё запамнілася, спадабалася ім у Мінску, якія ўражанні яны павязуць з Беларусі.

І перад вачэрай, якую наладзіла Беларускае таварыства, да мяне адзін за адным падыходзілі суайчыннікі і перадавалі лісткі, на якіх ручкай або алоўнам былі напісаны іх шчырыя словы аб Мінску, аб Беларусі. Хачу прывесці некаторыя з іх.

Аляксандр МАЙНСТРУК: «Я атрымаў сапраўднае задавальненне ад знаходжання ў Мінску, чыстым, прыгожым горадзе. Тут я сустрэў спагадлівых і чужых людзей, гатовых дапамагчы табе ў любы момант. Пасля вайны прайшло многа год, але ў Савецкім Саюзе паранейшаму шануюць памяць тых, хто загінуў у змаганні супраць захопнікаў за свабоду сваёй краіны».

Сціў ДЖАМСКІ: «Хачу падзякаваць усім мінчанам, хто зрабіў маё знаходжанне ў Мінску прыемным. Я прыехаў у ваш горад зусім хворы. Мне забралі ў бальніцы і праз некалькі дзён вылечылі. Я лічу, што дапамаглі мне не толькі лярэцтвамі, але і чужыя адносіны ўрачоў, усяго медыцынскага персаналу. У час знаходжання ў Мінску мы агледзелі мемарыяльны комплекс «Хатынь». Памяць аб трагедыі гэтай вёскі надоўга застаецца ў маім сэрцы».

А сустрэча ў піянерскім лагэры з юнымі беларусамі яшчэ раз пераканала мяне, што тут выхоўваюць паналенне, якое хоча жыць у міры і дружбе з усімі людзьмі планеты».

Аляксандр ХАРАШОЎСКІ: «Праз 59 год я ўпершыню наведаў родную вёску Пяткевічы Баранавіцкага раёна. Сустрэнаўся і гутарыў з роднымі і блізкімі. Я расказаў ім, што ў Амерыцы часта гавораць аб дыктатарстве ў СССР. На гэта аднавіваюць адказалі: «Так, у нас дыктатура. Дыктатура народа. Мы самі прымаем рашэнні і самі іх выконваем. І за такую дыктатуру мы галасуем абедзьвюма рукамі». Гэта гаварылі простыя сяляне, і аб гэтым я буду расказваць у Амерыцы».

Я вельмі ўдзячны ўсім, хто выканаў маю просьбу. На жаль, у гэтым артыкуле немагчыма працягваць усе заметкі. Яны розныя. Аднаму земляку запамнілася сустрэча на дзіцячай чыгунцы, другому — у піянерскім лагэры, трэцяга ўразіла будаўніцтва ў калгасе. Але ўсе вызначаны аб'яднаны агульным пачуццём гонару за сваю родную Беларусь, якая ў братняй сям'і савецкіх рэспублік зрабіла вялікі крок наперад у параўнанні з тым часам, калі яны пакінулі яе.

Уладзімір МЯЛЕШКА.

Госці знаёмяцца з прадукцыяй мінскай трыкатажнай фабрыкі «Прагрэс».

Калісці Міхаіл ІВАНЮК марыў стаць чыгуначнікам. Таму гэта сустрэча з юным кантралярам была для яго вельмі прыемнай.

На канцэрте ў піянерскім лагэры «Будаўнік».

АДРАС ЗЛАЧЫНЦЫ — АЎСТРАЛІЯ

У рэдакцыю нашай газеты з Аўстраліі прыйшло пісьмо наступнага зместу:

«Паважаным таварышы!»

Звяртаем вашу ўвагу на тое, што ў Аўстраліі пражывае здраднік і душгаб Сасноўскі Пётр, 1904 года нараджэння, ураджэнец беларускага горада Горкі. У 1941—1943 гадах ён дапамагаў немцам, выдаваў партызанскія сем'і, якіх расстрэльвалі фашысты і ён сам. У 1943 годзе ён перабраўся з Беларусі ў Польшчу, дзе рабаваў і забіваў палякаў і яўрэяў. На яго руках — кроў соцен нявінных ахвяр.

Надрукуйце, калі ласка, гэта пісьмо ў газеце, каб усе землякі ў Аўстраліі ведалі, што Пётр Сасноўскі — былы злачынца і кат. Вось яго адрас: Soshowski Peter, 9—Gram st., West Newport 3015, Australia. Са шчырай павагай да вас Н. П.»

Атрымаўшы пісьмо, мы звярнуліся да архіўных дакументаў і сустрэліся з людзьмі, якія помняць злачынцу. І перад намі ва ўсёй паўнаце паўстала яго агіднае аблічча.

Сапраўднае яго прозвішча не Сасноўскі, а Дазорцаў Пётр Іванавіч. Нарадзіўся ён не ў Горках, а ў вёсцы Рабкі Дрыбінскага раёна Магілёўскай вобласці ў 1908 годзе.

Калі фашысты ў 1941 годзе напалі на нашу краіну, Дазорцаў быў студэнтам 3-га курса Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі ў Горках. Абараняць Радзіму ён не пайшоў, а ўхіліўся ад прызыву ў Савецкую Армію і да прыходу акупантаў хаваўся ў гумне. Вылезшы з гумна, пайшоў на поклон да немцаў. Яны далі яму пасаду ў архіўным адзеле магістраля. Потым за верную службу ён быў пераведзены ў палітчыны аддзел нямецкай тай-

най паліцыі і стаў штатным агентам «ГФП».

У 1942 годзе Дазорцаў выдаў фашыстам патрыёткаў, якія падпольна дзейнічалі на льнозаводзе ў Горках. Шэсць чалавек з іх былі павешаны, дзевяць — расстраляны. У дзёнах над імі і ў іх знішчэнні Дазорцаў удзельнічаў разам з акупантамі.

Сведкамі злачынстваў гэтага вылюдка былі А. Кісцянева і К. Вярбіцкая.

— Летам 1942 года, — расказала А. Кісцянева, — разам з Марыяй Шурэвіч я пайшла ў сад на тэрыторыю Горацкай акадэміі. Па дарозе мы ўбачылі, як немцы і разам з імі Дазорцаў вялі шэсць савецкіх грамадзян, сярэд якіх быў хлопчык гадоў 12—14. Яны прымуслі іх легчы ў яме і расстралялі. Стралаў і Дазорцаў. А вось словы К. Вярбіцкай: — Летам 1942 года Дазорцаў

арыштаваў маю сястру Алену і яе мужа Савіча. Назаўтра іх павесілі. Наогул, гэты страшны чалавек быў скавпны на людскую кроў. Яшчэ да таго, як ён загубіў Алену, восенню 1941 года ён удзельнічаў у расстрэле групы яўрэяў. Убачыла я аднойчы, як тых яўрэяў гналі да акадэміі Дазорцаў і іншыя. У яго руцэ быў пісталет. Потым я пачула выстралы. А пазней мне казалі, што крывасмокі расстралялі яўрэяў.

І. Клянцоў таксама быў сведкай злачынства. У 1942 годзе Дазорцаў сумесна яшчэ з адным паліцаем расстраляў жыхара г. Горкі Таптуна. Першым выстраліць у гэтага чалавека, Дазорцаў зняў з яго боты. Адзенне і абутак ён здымаў і з мёртвых, і з жывых.

Акупанты вельмі цанілі паслугі ката, аб чым сведчыць архіўны дакумент. Фашыст Генельд, супрацоўнік «ГФП», пісаў свайму начальству: «...Дазорцаў пастаянна інфармаваў нас аб мерах дыскацыі партызанскіх атрадаў на тэрыто-

ры Горацкага раёна, аб асобах, якія мелі сувязь з партызанамі, аб падрыхтоўцы дыверсійных актаў і г. д. Восенню 1943 года Дазорцаў удалося выявіць дыскацыю аднаго невялікага партызанскага атрада... Мы захапілі 20 раненых партызан, 9 чалавек з іх у той жа дзень павесілі ў Горацкім парку, астатніх у прысутнасці насельніцтва расстралялі...».

Уцякаючы ад Савецкай Арміі, Дазорцаў апынуўся ў Польшчы. Там ён таксама зрабіў многа злачынстваў. Пасля вайны выдаў сябе за ахвяру фашызму і ў 1948 годзе пераехаў з Заходняй Германіі ў Аўстралію.

Ведайце, людзі: на аўстралійскай зямлі, у горадзе Вест-Ньюпарце жыве крываваы забойца і кат. Раскажыце гэта ўсім беларусам, рускім, палякам, аўстралійцам. Раскажыце гэта яго сынам, суседзям. Няхай усе ведаюць, што Аўстралія прыняла ў сваё грамадства не чалавека, а вылюдка.

В. ВЫСОЦКІ.

ECONOMIC integration has long since left the pages of treatise and become a political reality in many countries. It lives not only as a scientific concept, but in concrete actions of governments, planning bodies, banks, industrial corporations and individual enterprises. It finds real embodiment in the joint and specialized labour of millions of people.

There is no longer any need to argue that integration is a natural phenomenon. However, another question is still debatable: what type of integration is healthy?

As history would have it, the sides in the dispute are the two world systems. Essentially, the opposition of two types of integration reflects the opposition of the two world systems corresponding to them, the socialist

they are turning out one-third of the world's industrial commodities. The average rate of industrial progress of the CMEA countries has no equal in the world. This progress is steady, without slumps or depressions.

The Comprehensive Programme approved by the CMEA Session last year has been considered at the Congresses and Plenary Meetings of the Central Committees of the fraternal countries, by governments and legislative bodies of the CMEA member-countries. Thus, it has been legally and legislatively sealed as a fundamental document of foreign and home policy of the socialist states participating in integration.

Members of CMEA (which is incidentally an open organization) regard economic integration as a process of planned in-

the main reason for the violation of sovereignty and independence.

In CMEA practice, socialist internationalism facilitates through integration the transformation of all members into industrially developed countries.

The members of CMEA came to their 26th Session, having attained important achievements in national progress and in the consolidation of international contacts. Joint planning has been put on a regular basis. New areas of cooperation have appeared, for instance forecasting. Advance tasks, including preparations for the coordination of economic, scientific and technical contacts in the next five-year period, are beginning to gain prominence compared to the way-to-day issues.

The Comprehensive Programme helps improve the living

By Valentin ALEXANDROV

On the road to socialist economic integration

and capitalist systems. The intrinsic features of a social system become intrinsic in a corresponding integration structure.

Considering the sharp class and national distinctions which divide the world, as is said, horizontally and vertically, these are real questions connected with integration: who is to pay for the relevant processes? Who stands to benefit? What are the consequences for the nonparticipating countries?

It is clear that any closed circle, of countries which have agreed to integrate and to keep the circle closed, particularly to the less developed countries, is basically unhealthy, because it will aggravate the existing contradictions. This type of integration makes the wealthy wealthier and the poor — poorer. This is the credo of capitalist integration.

The Common Market practice has demonstrated this horizontally and vertically. Indeed, if there is anything «common» in this market, it is the profit for the monopolies and the hardships for those who are toiling — unemployment, inflation, uncertainty.

The Soviet Union and the other socialist countries are approaching the integration issue in a socialist spirit. Our economic integration is based on the same foundation that is the cornerstone of Marxism-Leninism — internationalism.

The 26th Session of the Council of Mutual Economic Assistance held in Moscow has again made this quite patent. The Session was held a year after the Comprehensive Programme of Socialist Economic Integration was adopted. It may be said that the commencement of the Programme's operation opened a new phase in the economic relations of the fraternal socialist countries.

This new feature did not come about just like that. It is the product of two decades of persistent work on the part of the CMEA members who have been striving to broaden and deepen all spheres of cooperation. In this period the gross industrial output of the countries concerned has gone up sevenfold. It may be noted that the corresponding increase in output in the developed capitalist countries was less than threefold. The

CMEA countries account for approximately ten per cent of the world's population and yet international socialist division of labour and rapprochement of the socialist economies. They perceive integration as a major tool in building an effective structure of the economy, adequate to meet the needs of the time and to level out their standards of economic development.

In the early years of CMEA, its bodies concentrated mainly on coordinating trade among its members. This was consonant to the requirements of the time. Large-scale production cooperation was premature owing to the tremendous differences in the levels of development of the CMEA members at the time of its establishment. Bulgaria and Rumania, for instance, lacked the advanced engineering of the Soviet Union, Czechoslovakia and the German Democratic Republic. During the intervening years, joint efforts surmounted this aftermath of capitalism — the one-sided character of economies in the young People's Democracies; the economic levels were brought closer and the industrialization gap was closed by more than 50 per cent.

Integration means building far-reaching and stable relationships in the main sectors of the economy, science and technology. It is intended to strengthen the CMEA international market and improve the commodity-finance relations. This is the substance of socialist economic integration as formulated in the documents of the 25th CMEA Session last year in Bucharest attended by the heads of Party and Government concerned.

A major feature of socialist integration is the profound coordination of the national and international interests of the countries involved. The CMEA members were undivided in rejecting all forms of supranational authorities. Every CMEA member has one vote and only participates in those undertakings which are of interest to it, with no infringement on the desires of other members to cooperate in those collective measures which are desirable for them.

The experience of CMEA has revealed that under socialism the internationalization of production does not obstruct the interests of national sovereignty. The successful levelling out of the standards of economic development of the CMEA members is a striking instance. It is

indubitable that it is precisely the disparity of economic development under capitalism that is standard of the people in the context of the targets set by the Communist Parties of the CMEA members. This is attained by building up the general economic potential of the CMEA countries, by increased (through specialization and cooperation) production of consumer goods to internal markets.

Integration is important for the assimilation by the CMEA members of the achievements of the scientific and technological revolution. It is known that fair international division of labour is a shortcut to the collective development of the most advanced branches.

Finally, another result of integration in the world system of socialism is the benefit for the international climate. Greater economic integration consolidates all aspects of the socialist community and makes it clear to the enemies of socialism that attempts at undermining the socialist system are pointless. Besides this, it strengthens the awareness of the need to observe the principles of peaceful coexistence.

The Communist Parties of the CMEA member-countries act on the strength of a realistic approach to the situation and strive to accelerate their integration. They do not, however, close their eyes to the difficulties on the chosen road and to the obstacles that have to be surmounted on the way to success. Accordingly, the CMEA countries are working steadily and fundamentally as they advance towards their target. In this connection the 26th CMEA Session marks an important step towards the implementation of the Comprehensive Programme of socialist economic integration.

Speaking at the 24th Congress of the CPSU, Comrade L. I. Brezhnev, General Secretary of the Central Committee of the Communist Party of the Soviet Union, said: «We want the world socialist system to be a well-knit family of nations, building and defending the new society together, and mutually enriching each other with experience and knowledge, a family, strong and united, which the people of the world regard as the prototype of the future world community of free nations». It can be said that every new step along the line of integration is bringing us closer to this great goal.

FLAX BLOSSOMS TWICE

Byelorussians have tender and caressing names for flax: the blue-eyed bewitcher, my heart and my joy. Every household in Byelorussia pays tribute to flax, and every person in that Republic is fond of it.

Flax is regarded as a Byelorussian native. The parent genes are seen both in its appearance and character. It has inherited the blue of its eyes from the colour of our numberless lakes, and its character — staunch and sturdy — is much like that of its mother Byelorussia.

Byelorussia is inconceivable in the summer without the blue expanse of the sea of flax covering some 260,000 hectares. In the autumn she cannot be imagined without the rings of neatly made gold and greenish sheaves, without the silky locks of combed flax washed in dozens of dews and rains, which the poets so frequently compare with maidens' plaits.

Flax blossoms more than once. After yielding itself to our admiration in summer bloom, it seems to withdraw and looks inconspicuously grey, like Cinderella after the ball. It retreats to reappear in full splendour, acquiring in readymade articles the dazzling white of the first snow, the deep of the blue lake or the tender green of the bursting bud, and the lavish motley of the Byelorussian forest in autumn. But to work the miracle of the second blossoming flax has to pass through the wonder-creating hands of Byelorussian women. They comb and spin, weave and bleach, and iron the linen fabric.

It is not accidental that flax is called a bewitcher. A linen sheet is cool in summer and warm in winter. The most pleasant and hygienic clothes are those made of linen. A linen dress is superbly durable, and while other fabrics age with time, linen grows younger as it advances in years.

This high appraisal came from Lyudmila Grishakova, the manager of the «Lyanok» («Linen») Shop in Lenin Avenue, the central thoroughfare of Minsk.

Linen is adverse to hasty valuations of its quality and its merits, and calls for pensive selection and respectful medita-

tion. Therefore, you do not buy linen on the hop. It is astounding for the generosity of its second blossoming: what gorgeous hues and colours in the curtains, bedspreads, tablecloths, napkins, towels... One is apt to consider them a piece of art, not a household utensil.

Every linen article in the shop carries the same trademark: the Order of Lenin Linen Factory in Orsha. The workers of this enterprise preserve national traditions and put in a great deal of effort to keep linen abreast with the fashion. A harmonious combination of linen with synthetic laces added to its popularity and provided it with another property — it became creaseproof. Whatever the whims and caprices of fashion, linen always knows its value. No man or woman would turn down the inexpensive, cool and light summer suits, the striped shirts that wear so well, the linen material for summer dresses of either restrained colour patterns, or strikingly bright.

No housewife can resist the fine Jacquard cloth for bed sheets, slips or pillowcases. This cloth is exported to Italy, and Japan... Linen towels, sets of napkins and tablecloths make a splendid gift. No Byelorussian villager can ever do without the traditional kapa — or linen bedspread.

This explains why sales at «Lyanok» went up eightfold in seven years. There are many visitors to the capital among the customers. People from the Baltic Republics are very fond of the Monika fabric: the grey check without adornment is perfect for window curtains and blends well with any interior furnishing. Ukrainians go in for deep and brilliant colours, while visitors from the warm areas always ask for several lengths of cheerful linen for suits and dresses, and tick off not only their own shopping orders, but those of their neighbours, too.

Those who cannot come personally to «Lyanok» have an easy way out. They sit down and write a letter along the following lines:

«My niece is getting married, and there is no better gift than your linen».

By V. KOROLYOVA

One of the new regions of Minsk.

Photo by M. MINKOVICH.

ВЯДОМЫ ўжо нам д-р Шпунт, гэты незабэжны спадарожнік антыкамунізма, які гойсае па арбіце: газета «Беларусь» — ЦРУ — радыёстацыя «Свабода», нарэшце, пасля доўгіх і бесплодных пошукаў, уцешыў хлебадаўцаў новым прапагандысцкім антысавецкім «скокам». Я сказаў бы, што ён пераплонуў самога Шэкспіра. Не-не! Не вялікага Вільяма Шэкспіра, аўтара «Сна ў летнюю ноч», з ім у Шпунта няма нічога агульнага, а яго аднафамільца, непрыкметнага, але ўплывовага і ўсемагутнага Фрэнка Шэкспіра, дырэктара інфармацыйнага агенцтва Злучаных Штатаў Амерыкі — ЮСІА.

думкі «культурнай экспансіяй». Шпунтава «тэорыя», як і колісь свет божы, грунтуецца на трох чарапах. Папершае, заходняя арыентацыя беларусаў, па-другое, ніколі нічога агульнага з рускімі, патрыяце, беларусы далі адсталым рускім культуру. Пачыналася ўсё здавён-даўна, калі продкі нашы жылі яшчэ ў пячорах і палявалі на зверз з доўбняй. Ужо тады выявіліся карэнныя адрозненні плямёнаў, з якіх потым утварыліся беларуская і руская народнасці. Прашчур Шпунта, які сяліўся дзе-небудзь у вярхоўях Дняпра, валіў зверз ўдарам справа. Гэта лічыўся прагрэсіўны метад палявання і най-

ім было мець сваю культуру! А мы тут паняпісалі кніжак пра культурныя ўзаемасувязі беларусаў з рускімі з сівай мінуўшчыны да нашых дзён. Пра ўзаемны ўплыў і ўзбагачэнне. Гаварыць жа і пісаць трэба не пра «плённасць літаратурных узаемасувязяў беларускага і рускага народаў...», а вылучна пра культурную экспансію Беларусаў на некультурную Маскву. Дзякуй богу, дачакаліся і мы свайго «супермена»! Мы, беларусы, прывыклі цаніць і шанавалі культурную спадчыну вялікага рускага народа і лічым, што, далучаючыся да яе, узбагачаем тым самым сваю нацыянальную скар-

НАВІНЫ КІНО

І НАЗВАЛІ ЯГО ТОЛІКАМ

У мінулым годзе на студыю «Беларусьфільм» прыхаў узбекскі кінарэжысёр Файзула Хаджаеў. Ён прапанаваў паставіць дакументальны фільм пра свайго земляка, беларускага партызана, Героя Савецкага Саюза М. Тапівалдыева. Цяпер кінастужка «Была вайна» выходзіць на экраны краіны. У ёй — гісторыя братэрства, змацванага крывёю.

...Украіна вёскі Пасырава на Магілёўшчыне. Сталі, калодзеж, грукоча трактар, дробенька тупае старая жанчына, на хату павязваючы хустку. Звычайная беларуская вёска. «Не бяруся вытлумачыць адрозні, што цягне мяне, узбека, у мясціны, такія не блізкія. Давайце лепш пазнаёмімся з Ганнай Васільеўнай Рыльковай...» — прапануе голас за кадрам.

З акружэння пад Баранавічамі Мамадалі Тапівалдыеў прабіраўся са сваім аднапалчанінам Іванам Рыльковым. Дабраліся да вёскі, у якой нарадзіўся Іван. Ганна Васільеўна, яго маці, ведала: у Пасырава могуць з дня на дзень наехаць акупанты. Сына можна пераапрануць ва ўсё цывільнае. А як быць з яго сябрам, які па-руску гаворыць ледзь-ледзь? За сына не выдасі... Скажаць, каб пайшоў? Дык у яго ногі да крыві разбітыя... Назвала яго маці Толікам замест мудрагелістага Мамадалі, пачала даглядаць. Аднак фашысты даведаліся пра гэта і пасадзілі ў турму Ганну Васільеўну. Высачылі і Толіка. Маці адпусцілі, а яго — на яе месца. Але жанчына дапамагла яму

ўцячы, звязала з партызанамі. Дваццацідвухгадовы разведчык брыгады «Чэкіст» Тапівалдыеў пусціў пад адхон пляч варожых эшалонаў, граміў са сваёй групай фашысцкія гарнізоны, вызваляў ад угону ў Германію талачынскіх і круглянскіх дзідзят і хлопцаў, стаў першым камандантам вызваленнай Оршы.

Не раз сустракаліся пасля вайны Тапівалдыеў і яго «беларуская маці». Адно з такіх сустрэч мы бачым у фільме. Ганна Васільеўна прыцкае Толіка да грудзей і, як усе маці ў свеце, не можа стрымаць слёз...

М. Тапівалдыева ўжо няма ў жывых. Але вось у двары Рыльковай з'яўляецца малада узбек. Кідаецца да гаспадыні, цалуе яе маршчыністы твар. А Ганна Васільеўна ўсё глядзіць, глядзіць шурпатай, напрацаванай далонню галаву сына Тапівалдыева — Ахмадалі...

Жыццё працягваецца. Сіла савецкай дзяржавы — у непарушнай дружбе нашых народаў. Аб гэтым нагадвае фільм, створаны узбекскімі і беларускімі кінематаграфістамі.

І. РЭЗНІК.

Вацлаў МАЦКЕВІЧ

КУЛЬТУРНАЯ ЭКСПАНСІЯ Д-РА ШПУНТА

ФЕЛЬТОН

Вось з гэтым Шэкспірам Шпунта яднае аднолькавы падыход да ўсяго савецкага. Формула ацэнкі нашай рэчаіснасці ў абодвух адна і тая ж: нічога добрага не бачу, нічога не чую, але сёбе-тое вам нашапчу. Фрэнк Шэкспір не ў летнюю ноч, а ў белы дзень выдаў загад свайму супрацоўнікам ніколі не ўжываць выразу «савецкі народ». Няма такой новай гістарычнай супольнасці — і баста! І не будзе, пакуль дырэктар ЮСІА не зробіць ласку зняць чорныя акулеры з носа і дастаць вату з вушэй ды не адменіць свой загад.

Але калі Фрэнк Шэкспір адным росчыркам алоўка закрэсліў шматмільённы савецкі народ і загадаў усіх савецкіх людзей называць толькі па нацыянальнай адзнацы — рускі, узбек, беларус, грузін, то д-р Шпунт пайшоў далей. Ён паставіў пад сумненне культурныя вартасці рускай нацыі. Адрэкаваў такую «тэорыю», што ні вада не размые, ні мыш не разрые. Сам Фрэнк Шэкспір аж зайшоўся ад зайздрасці. От і кажы пасля гэтага, што ў Шпунта мазгі перасохлі.

Адным словам, сваймі размяклымі мазгамі «нацыянальнасваядомы» Шпунт прыдумаву «тэорыю» вышэйшасці беларускай нацыі. І не толькі прыдумаву, але і абгрунтаваў салідна. Усё ў той «тэорыі» добра, толькі ёсць адна невялікая заганна: наконт прынцыповай навізны і арыгінальнасці самой схемы перавагі аднаго народа над другім спадар Шпунт не можа спрачацца за патэнт вынаходніка. Хаця б таму, што да яго быў Гітлер са сваім «Германія вышэй за ўсё», а цяпер ёсць сіяністы, якія прапаведуюць выключнасць яўрэйскай нацыі. Відаць, адчуваючы гэтую слабасць ды прыкрываючы ахілесаву пята сваёй «канцэпцыі», новаспечаны тэарэтык сціпла назваў свае тужлівыя

больш блізкі да цывілізацыі. У той жа час яго сусед з сярэдняга Дняпра ці Дона заносіў доўбню заўсёды толькі злева. Гэта адкрыццё і дало магчымасць д-ру Шпунту зрабіць глыбокі выснаў: «Па свайму паходжанню беларускі народ з'яўляецца зусім самастойным славянскім народам». Такім чынам Шпунт адным махам, як яго калега Фрэнк Шэкспір, закрэсліў усе працы вучоных-славістаў, з якіх вынікала, што ў беларусаў, украінцаў і рускіх адна калыска — Кіеўская Русь.

Відаць-такі і не мелі нічога агульнага крывічы з палянамі, калі ў адных былі правыя замашкі, а ў другіх левыя. Больш таго, продка Шпунта пасля ўдалага палявання распальваў вогнішча ды скакаў праз яго з усходу на захад. Яго ж сусед з поўдня ці поўначы рабіў тое ж самае, толькі ў адваротным кірунку. Вось адгэтуль, хоць круць-верць, хоць верць-круць, выцякае «заходняя арыентацыя» спадара Шпунта.

А адсюль ужо і на чарапасе дапаўзеш да галоўнай мэты шпунтавага трукса. Бо вядома ж, хто ўвесь час паварочваў шыю на «эўрапейскі Захад», той не толькі скруціў сабе карак, але і набраўся розуму. Як, прыкладам, Шпунт, які сцярджае, што «Беларусы ў сваім культурным працесе... арыентаваліся на эўрапейскі захад, мела ў васноўным заходнім характар свае культуры ды была пасярэдняй і перадачыцай важнейшых дасягненняў заходняе культуры ўсяму славянскаму ўсходу, галоўна ніжэйшай і бяднейшай у культурным развіцці Маскоўскай дзяржаве».

Ну і ўляцела ж нашым літаратуразнаўцам ды гісторыкам. Але век жыві, век вучыся. Ці ж яны не чулі, што даўней за Гомлем хоць і жылі людзі, але ж былі надта дробненькія. Дзе

бніцу культуры. Янка Купала і Якуб Колас перакладалі пэзію Пушкіна. Нам блізкія і зразумелыя творы Дастаеўскага і музыка Глінкі. Беларускі мастак і сёння вучацца ў геніяльнага жывапісца Рэліна адлюстроўваць багацце і шматграннасць свету.

Аднак паводле шпунтавай тэорыі «культурнай экспансіі» мы павінны любаваліся толькі сабой, бо мы — вышэйшая нацыя. Пушкін таму і стаў славытым паэтам, што некалі праездом спыніўся ў Магілёве. Дастаеўскага і Глінку падарылі рускім мы, бо ў аднаго продкі з Палесся, а другі родам са Смаленшчыны, якую Шпунт і па сёння лічыць сваёй вотчынай. Рэліна, каб не жыў нейкі час на Віцебшчыне, наогул быў бы нічога не варты.

Беларусы будавалі ў Расіі манастыры і палацы, пісалі кніжкі, стваралі музыку, карацей кажучы, праводзілі сваю «культурную экспансію». А рускія потым усё гэта прысвоілі сабе. Выходзіць, каб не беларусы, дык рускія так і засталіся б «дробненькім народам за Гомлем» і ў дадатак некультурным.

Шмат рысаў уласціва беларусу, але ніколі не было такой, як нацыянальная фаназырыстасць і эгаізм. Праўда, як і ў кожнай сям'і, у беларусаў былі блудныя сыны, нахшталт спадара Шпунта, «навуковыя» разважанні якога знаходзяцца на грані абсурда.

Ён-такі рашыў дапачы гэтай Расіі. Не сілай, дык моравам. Сядзячы на балотнай купіне, панок, як тая недалёкая розумам андэрсенаўская качка, напышліва паўтарае: «Мы — і ўвесь свет». І здаецца Шпунту, што ён абдымае не купіну, а шар зямны. Але як бы голасна ні кракаў д-р Шпунт, сіпенне яго, нават узмоцненае мікрафонамі «Свабоды», — усяго толькі камарыны піск.

ЗДЫМАЕЦЦА «КАПІТАН ЯН»

Маленькая, кволая жанчына, крадучыся, праходзіць двары, выбягае на вуліцу і сутыкаецца тварам у твар з нямецкім патрулём. Шчоўкаюць затворы аўтаматаў, дрыготкія пчупальцы пражэктараў цягнуцца праз увесь квартал. Аблава! А ў яе ў руках план сакрэтнай аперацыі, які толькі што перадаў партызан Марцін — дзяснычык капітана Яна. Прыгожы, заўсёды вясылы, бесклапотна насвістаючы, Марцін вырастае з цемры. Вера хутка распускае валасы, здымае залатаную кофту і, узяўшы Марціна пад руку, тут жа разыгрывае на вачах у рэстапаўцаў ролю падвыпіўшай сяброўкі...

Такую сцэну можна было назіраць на адной са старых вуліц Мінска — вуліцы Астроўскага. Тут праходзілі заключныя здымкі мастацкага фільма «Капітан Ян», які беларускія кінематаграфісты здымаюць сумесна з творчай групай браціслаўскай студыі «Каліба».

У лясак Палесся змагаўся чэхаславацкі партызанскі атрад пад камандаваннем Яна Налепкі. За смелыя аперацыі і слаўныя подзвігі Налепка быў удастоены звання Героя Савецкага Саюза. Стваральнікі фільма рэжысёры Аляксандр Карпаў і Марцін Цяпак, аператары Віктар Свабода і Сяргей Пятроўскі вырашылі расказаць аб першых кантактах славацкага афіцэра з жыхарамі акупіраванай Беларусі, аб пераходзе Налепкі на бок народных месціўцаў.

Здымкі пачаліся ў Чэхаславакіі, у Высокіх Татрах. А ў час здымак у Ельні акцёры наведлі домік, у якім жыў Ян. Мясцовыя жыхары памятаюць героя і раскажалі аб ім многа цікавага. Некаторыя расказы дапоўнілі сцэнарый.

НА ЗДЫМКУ: кадр з фільма. Марцін — Олда ПЛАВАЧАК, Вера — Жэня ВЯТЛОВА.

Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

ЗНАХОДКІ Ў АРХІВЕ

У Дзяржаўны архіў БССР паступілі новыя дакументы, якія сведчаць аб творчай садружнасці і асабістай дружбе класікаў беларускай літаратуры з вядомым рускім паэтам і перакладчыкам Сяргеем Гарадзецкім. У ліку іх — 80 пісем, рукапісы з артыкулаў і вершаў Якуба Коласа, 4 пісьмы Янкі Купалы, іх шматлікія фатаграфіі з даравальнымі надпісамі рускаму паэту і сябру. Гэтыя дакументы многа год знаходзіліся ў асабістым архіве нябожчыка Сяргея Гарадзецкага, аднаго з лепшых перакладчыкаў, які «ад-

крыў» рускім чытачам творы паэтаў многіх народаў СССР. Шматгадовая дружба звязвала яго з Я. Купалам і Я. Коласам, чые вершы і паэмы ён перакладаў, пачынаючы з 30-х гадоў. Незвычайная гісторыя з'яўлення гэтых рэліквій у Мінску. Беларускія тэлежурналісты В. Данілевіч і В. Нікіфаровіч, рыхтуючы перадачу аб Арменіі, здыка «У адзінай сям'і», прысвечанага 50-годдзю ўтварэння СССР, сустрэліся ў Ерэване з кандыдатам філалагічных навук Ірмай Сафразбекян, унучкай класіка армянскай савецкай

літаратуры Аванеса Туманяна. Калі гутарка зайшла аб 90-годдзі з дня нараджэння Я. Купалы і Я. Коласа, унучка Туманяна паведаміла гасцям, што ў асабістым архіве Сяргея Гарадзецкага — даўняга сябра і перакладчыка вершаў яе дзеда — яна выявіла шматлікія рукапісы, пісьмы і фатаграфіі класікаў беларускай літаратуры. У спецыяльнай перадачы Ірма Сафразбекян раскажала тэлегледцам нашай рэспублікі аб сваіх знаходках. Каштоўныя дакументы перададзены для папаўнення фондаў літаратурных музеяў Янкі Купалы і Якуба Коласа.

МЫ ПАЧУЕМ ГЭТЫЯ МЕЛОДЫ...

Мы сядзім на замшэлых карчах пад вербамі, што палощуць зялёныя косы ў блакітна-зялёнай вадае лясной рэчкі, і глядзім на пунсовыя паплайкі, якія ледзь кранае павольнае цячэнне. Дзень гарачы, а па-над рэчкі дыхаецца лёгка. Пахне пераспельнымі суніцамі і мятай, ля берага бегаюць жукі-вадемеры, зязюлі лічаць нечыя гады, і сонечныя зайчыкі зіхацяць у вачах майго калегі-рыбалова. Мы маўчым, занятыя сваімі думкамі. Рыбакі мы неважнецкія, на юшку асабліва не разлічваем, але гэтак хораша правесці летні дзень на ўлонні прыроды, надыхацца, набрацца сіл.

Нялёгка было адарвацца Яўгена Глебава ад фартэпіяна і пісьмовага стала, завесці ў гэты чарэўны лясны куток. Кампазітар не дазваляе сабе адпачываць у выхадныя дні, каб не размагніцца ў рабоце над новым музычным творам. Дзялося красамоўна прадыктаваць, што дзень адпачынку кампенсуецца новымі ўражаннямі і больш інтэнсіўнай працай.

І вось мы сядзім на карчах, а рыба не клюе. Яўген Аляксандравіч заўважае нешта некант гіпербалізацыі. Мы пікіруемся жартамі, а пасля змаўкаем...

Я ведаю, што Яўген Глебаў заканчвае ў клавіры другі акт новага балета «Тыль Уленшпігель». Гаман Шарля дэ Кастэра — адзін з самых любімых твораў кампазітара, ён даўно марыў стварыць што-небудзь значнае на гэты бліскучы сюжэт. І калі Атар Дадзішкіліяні, галоўны рэжысер Дзяржаўнага тэатра оперы і балета БССР, паказаў яму лібрэта балета, Глебаў накінуўся на тэму, як галодны на лусту хлеба. Ён з галавой акунуўся ў стыхію бунту супраць цемральства. Тэма барацьбы святла і цемры не раз гучала ў творчасці кампазітара. Тыль Уленшпігель

Глебава гэтак жа блізкі, як і Машэка, бо яны абодва змагаюцца за народнае шчасце.

Здаецца, зусім нядаўна малады магилёўскі чыгуначнік Жэня Глебаў падбіраў песенькі на старэнкай гітары ў асяроддзі свайх равеснікаў. Яму раілі паспрабаваць паступіць у музычнае вучылішча. І ён паспрабаваў. Але камісія «не знайшла» ў хлопца ніякіх музычных дэдзень. Яўгену Глебава, заслужанаму дзеячу мастацтваў БССР, лаўрэату Дзяржаўнай прэміі БССР, можна цяпер з усмешкай успамінаць аб сваіх магилёўскіх няўдачах, але тады было крыўдна да слёз.

Аднойчы ў Магілёў завітаў прафесар Іосіф Жыновіч. Сябры амаль сілкам прыцягнулі Глебава да масцітага музыканта. Жыновіч паслухаў песенькі хударлявага чыгуначніка і катэгарычна сказаў:

— Вучыцца. І неадкладна. Я прышлю вам выклік у кансерваторыю.

Глебаў не паверыў. Ён не ведаў нават нотнай граматы, а тут вышэйшая музычная навучальная ўстанова. Не, прафесар, пэўна, пажартаваў.

Але выклік прыйшоў. І Глебаў, прыхапіўшы сваю старэнкаў гітару, накіраваўся ў Мінск. Прыёмная камісія Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі, у парушэнне ўсіх правіл, залічыла хлопца на першы курс па класу прафесара А. Багатырова, але з адной умовай — за адзін год Глебаў павінен вывучыць і нотнае пісьмо, і ігру на фартэпіяна — наогул, курс музычнай дзесяцігодкі. Гэта здавалася немагчымым, аднак юнак працаваў па шаснаццаць гадзін у суткі і не толькі выканаў умову, але стаў дзяржаўным стипендыятам, адным з лепшых студэнтаў кансерваторыі.

У 1956 годзе Яўген Глебаў бліскача заканчвае кансерваторыю. Яго дыпломная работа

кантата «За праўду ўстанем» атрымала вельмі высокую ацэнку спецыялістаў. У гэты ж час ён піша сімфанічную пазму «Магіла льва», некалькі песенных і рамансавых цыклаў. Адначасова працуе дырыжорам тэатральнага аркестра. Адзін за адным з'яўляюцца яго музычныя творы: сімфонія «Партызанская», кантата «Камуністы вядуць», канцэрт для голасу з аркестрам, канцэрты для цымбал, скрыпкі і фартэпіяна п'есы, музыка для тэатра і кіно і, нарэшце, — балет «Мара», які меў вялікі поспех. Спектакль быў паказаны на сцэне Крамлёўскага палаца з'ездаў.

Поспех не ўскружыў галаву маладому кампазітару, ён яшчэ больш напружана працуе над сабой, бо шлях да высокага майстэрства вымяраецца не колькасцю воплескаў слухачоў і прыхільнасцю крытыкаў. Неўзабаве з'яўляюцца Другая, Трэцяя і Чацвёртая сімфоніі, араторыі «Званы» і «Свяці, зара». На сцэне Беларускага тэатра оперы і балета ставіцца яго новы балет «Альпійская балада».

Дзяржаўны сімфанічны аркестр БССР у многіх гарадах краіны з поспехам выконвае буйныя творы Яўгена Глебава. Гучаць яны і за мяжой — у Натынгеме, Празе, Варшаве, Хельсінкі. Прэса вельмі станоўча ацэньвае самабытны талент і меладыйнае багацце партытур беларускага сімфаніста.

Адной з самых значных вех у творчасці Яўгена Глебава з'яўляецца балет «Выбранніца», пастаўлены ў Мінску і Навасібірску. Лібрэтыст і паста-

ноўшчык балета А. Дадзішкіліяні выступіў як дастойны палпечнік і аднадумца аўтара натхнёнай, надзвычай складанай і сучаснай па музычных фарбах балетнай партытуры.

Неўзабаве Беларускае тэатра оперы і балета пачне рэспіраваць першую оперу Глебава «Тэяя вясна», прысвечаную моладзі.

Кампазітар не парывае творчых сувязей і з кіно, адгукаецца і на тэатральныя пастаноўкі. Даўняя дружба звязвае Глебава з Тэатрам юнага глядача, дзе ён працаваў дырыжорам.

Я. Глебаў — аўтар музыкі да фільмаў «На ростанях», «Саша-Сашачка», «Альпійская балада». Чарговая работа — музыка да фільма «Паўлінка». Часу ў абрэз. І сённяшні выезд на рыбалку — з'ява выключная, парушэнне творчага «графіка». А ён надзвычай строгі: ад раніцы да трох гадзін дня не едыходзіць ад пісьмовага стала і фартэпіяна. Адключаны тэлефон, нічо не захоўваецца ў кабінет, нават маленькі сын Радзівон выбірае самыя ціхія гульні. Затое калі тата выйдзе абедаць, пачнецца вяселая валузня.

Цікава, як сёння тата растлумачыць сыну сваё вяртанне без рыбы. Давядзецца што-небудзь прыдумаць. Так, рыбакі мы н'юдальны, не злавлілі ніводнай плоткі. Але затое кампазітар атрымаў добрую зарэдку, наслухаўся птушынага сляву і шапацення дрэў. Напэўна, мы пачнем гэтыя мелодыі лесу ў новых творах Яўгена Глебава.

Мікалай АПТУХОЎ.

НАРОДНЫЯ ПІСЬМЕННІКІ

Указом Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР пісьменнікам Івану Шамякіну і Івану Мележу за вялікія дасягненні ў развіцці беларускай савецкай літаратуры прысвоена ганаровае званне народных пісьменнікаў Беларускай ССР.

Далёка за межамі нашай рэспублікі вядомы раманы І. Шамякіна «Глыбокая плынь», «У добры час», «Крыніцы», «Сэрца на далоні», І. Мележа «Мінскі напрамак», «Людзі на балодзе», «Подых навальніцы». Яны перакладзены на мовы народаў братніх рэспублік Савецкага Саюза, на мовы народаў іншых краін.

СЛУХАЙ КАЗКУ, МАЛЫШ

Усесаюзная фірма «Мелодыя» выпусціла для малых новую партыю грамплацінак з запісамі казак і песень.

Сярод іх «Доктар Айбаліт» К. Чукоўскага, «Кошкін дом» С. Маршака, «Царэўна Жаба», «Дзюймовачка», «Майглі», «Прыгоды Чыпаліна», «Пунсовае кветачка», «Чырвоная Шапачка» і іншыя шырока вядомыя і любімыя дзецьмі казкі.

Плацінкі для дзяцей маляўніча аформлены, да іх дадзена кароткая анатацыя або тэкст твора. Яны будуць не толькі добрым падарункам дзецям у сям'і, але стануць памочнікамі педагогаў дашкольных устаноў у правядзенні выхавальнай работы ў дзіцячых калектывах.

Дом грамплацінак у Мінску атрымаў новыя камплекты грамплацінаў і дасылае іх у гандлёвую сетку. Многія мінчане ўжо набылі гэтыя навінкі.

НА ГАСТРОЛІ Ў БРАТНЮЮ РЭСПУБЛІКУ

Народны танцавальны калектыв палаца культуры Мінскага камвольнага камбіната выехаў на Украіну.

Новая праграма, з якой народны ансамбль накіраваўся ў братнюю рэспубліку, падрыхтавана кіраўніком калектыву Юрыем Варанцовым.

БЛАГАЎСКІЯ ГАНЧАРЫ

Вёска Благаўка на Шклоўшчыне славіцца сваімі майстрамі ганчарнай справы. Слава гэтай сотні гадоў. Майстэрства перадаецца ад дзядоў да сыноў і ўнукаў. Узніклі цэлыя дынастыі ўмельцаў. І хоць па прафесіі яны будаўнікі, механікаты, жывёлаводы, вольны час аддаюць ганчарнай справе.

У доме Віктара Тарасенкі, муляра саўгаса «Гарадзішча», усё сведчыць аб захапленні гаспадара. У запацелых ад холаду гарлачах стаіць малако, у гліняных місках дыміцца капуста, у гаршчочках тушана бульба.

— Мне ў іншым посудзе і яда нясмачная, — жартуе гаспадыня Ганна Ніканораўна.

Гліна ў гэтых месцах асабліва, быццам напоеная перазванам лясных крыніц. Ганчары змешваюць чырвоную і белую гліны. Адна дае пасудзіне моц, другая — прыгажосць.

Віктар Ульянавіч садзіцца за ганчарны круг. Хутка верціцца дыск, тонкія моцныя пальцы майстра адзін за адным узнікаюць пласты гліны. З кожным імгненнем форма становіцца больш дасканалай. Проста ў далонях нараджаецца збан. Дротам Віктар Ульянавіч асяржожна здымае яго з круга.

А побач пыхкае суседскі хлапчук. Не слухаецца яго гліна. На лбе ў хлопца ад напружання выступілі кроплі поту.

— Мацней трымай, няхай яна тваю сілу адчувае, — падбадзёрвае яго майстар. Нарэшце, гліна як быццам пакарылася. Але што за страшэнныя яшчары «вырастаюць» на крузе! Ды і абдраныя ногі не паспяваюць круціць яго. І вось ужо слязінка заблішчэла на выгарэлых ад сонца вейках.

— Нічога, яшчэ раз паспрабуем і абавязкова атрымаецца. Адпачнём пакуль, — сучышае яго Тарасенка і ставіць на стол даўно высушаныя збаны.

А ў печы бушуе агонь. Абпал — вянец ганчарнай працы. Белізарная паўкруглая печ у некалькі паверхаў устаўлена збанамі. Дровы патрэбны толькі з елкі і сасны. Інакш дастаеш з печы адны чарапкі.

Асяржожна вымаюцца астыўшыя збаны. Майстар ударае па аднаму з іх. Чуецца чысты тонкі звон.

З захапленнем глядзіць на новенькія збаны хлапец. Сёння яго нічога не атрымалася. Але надыйдзе дзень, калі заспявае і яго першы гарлач.

Г. ЛЯШКЕВІЧ.

СПЯВАЮЦЬ ДАЦКІЯ ХЛОПЧЫКІ

На гастроях у Савецкім Саюзе знаходзіўся вядомы хор хлопчыкаў Дацкага раддзі. Яго заснавальнік і нязмённы кіраўнік — Хенінг Эльбёрк. Калектыву — 40 хлопчыкаў ва ўзросце ад 10 да 14 год — выступае па раддзі і тэлебачанні, удзельнічае ў оперных спектаклях.

Хор гастралюваў у Кіеве, Рызе, Ленінградзе, Маскве, нядаўна пабываў у Мінску. Яго рэпертуар вельмі шырокі і разнастайны: класічныя творы Мендэльсона, Гендэля, Баха, Моцарта, сучасныя песні народаў свету, сур'езныя і жартоўныя. Дацкія народныя песні ў праграме хору займаюць вялікае месца. Хлопчыкі спяваюць і іграюць з прафесіяналам

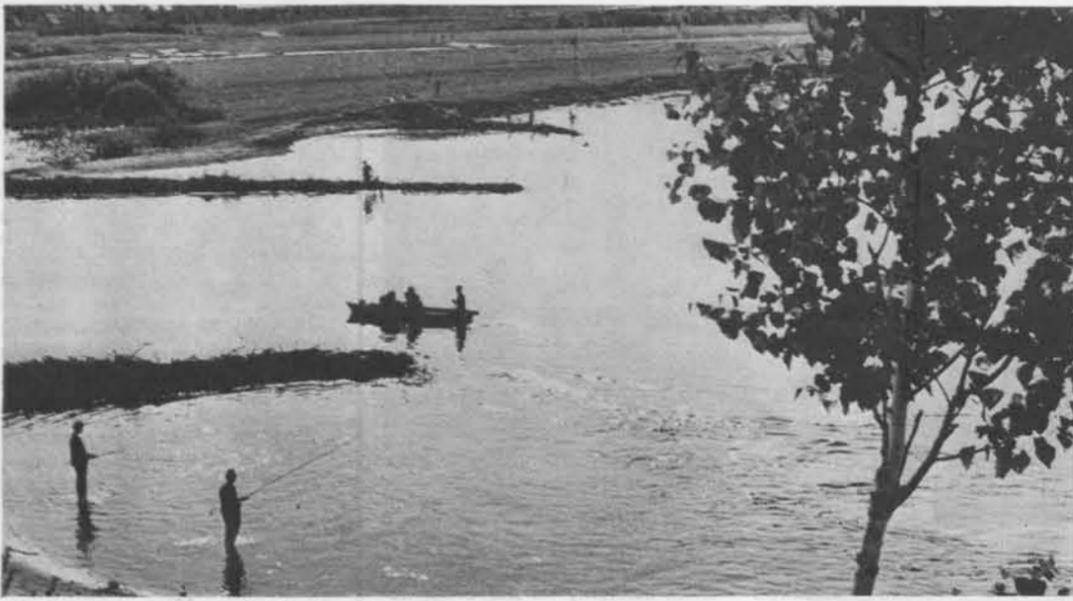
дарослых акцёраў і непасрэднасцю дзяцей.

У другім аддзяленні канцэрта выконваюцца рускія песні, падрыхтаваныя спецыяльна для гэтай паездкі. «Во поле березонька стояла», «Ты лети, ветерок», «Широка страна моя родная», «Москва майская», «Подмосковные вечера» і многія іншыя. Дзеці тонка адчуваюць спецыфіку рускіх песень, укладваюць у іх выкананне ўсё сваё майстэрства. Пасля канцэрта, які праходзіў у зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі, хор быў засыпаны букетамі руж.

За час свайго існавання, — расказвае Хенінг Эльбёрк, — хор шмат разоў выязджаў на гастролі. Вы-

ступалі ў Грэнландыі, некалькі разоў у ЗША, наведвалі многія еўрапейскія краіны. І ўсюды нас прымалі вельмі сардэчна. Але такога цёплага прыёму, як у Савецкім Саюзе, яшчэ не было. Я не перастаю здзіўляцца таму, што так многа людзей прыходзіць на нашы выступленні. Вялікае дзякуй мінскім глядачам за сардэчны прыём.

У Мінску мы пабывалі ў кінатэатры «Піянер», плавалі ў выдатным басейне водна-спартыўнага комплексу. Вялікае ўражанне зрабіў на нас Курган Славы. Няхай на зямлі ніколі не будзе вайны і толькі мірнае сонца асвятляе нашу планету.
В. ХАДАСОЎСКІ-ЛЕСТЭР.

Вечар на Бярэзіне ля Светлагорска.

Фота М. МІНКОВІЧА.

БАТАНІЧНАМУ САДУ— СОРАК ГАДОЎ

Жыхары Мінска добра ведаюць гэты прывабны куток горада. Тут яны робяць захапляючыя падарожжы ў свет раслін, незвычайных фарбаў і форм, тут адпачываюць і вучацца любіць прыроду. Гутарка ідзе аб Цэнтральным батанічным садзе Акадэміі навук БССР, які святкаваў нядаўна сваё 40-годдзе.

У садзе вядзецца вялікая навуковая работа, накіраваная на вывучэнне і ўзбагачэнне флоры, асваенне раслінных рэсурсаў. Ён мае статус інстытута і ўзначальвае навукова-даследчую дзейнасць усіх батанічных садоў рэспублікі.

40-годдзю гэтай навуковай установы была прысвечана ўсесаюзная навуковая канферэнцыя, якая праходзіла ў Мінску на працягу трох дзён. Вучоныя-батанікі разглядалі пытанні інтродукцыі і акліматызацыі раслін на вопыце работы мінскіх калег. Старшыня савета батанічных садоў СССР, Герой Сацыялістычнай Працы М. Цыцын адзначыў у сваім уступным слове вялікія заслугі і дасягненні калектыву работнікаў саду, які з'яўляецца адной з вядучых устаноў гэтага роду ў Савецкім Саюзе.

Член Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, старшыня выканкома Мінскага гарсавета М. Кавалёў уручыў юбіляру Ганаровую граматы Вярхоўнага Савета БССР. Ганаровыя граматы і Граматы Вярхоўнага Савета БССР былі ўручаны супрацоўнікам саду.

фартуны»: на ёй — рогавы аркестр Радзівілаў. Дарэчы, гэта адзіны, які дайшоў да нас, мяляюнак з рогавым аркестрам.

Вядома, што ў тагачасных тэатрах карысталіся машынай тэхнікай, якая рухала караблі і прымушала ляцець калясніцы. Мяркуючы па гравюры да оперы «Няма ліха без добра», падобная машынерыя была і ў Нясвіжы. Яна штурхала (альбо цягнула) караблі на трэцім плане і гнала быка з Еўропаю на хрыбце.

Нярэдка глядачы запрашаліся на спектаклі ў кадэцкі корпус — строгі двухпавярховы будынак з руставанымі вугламі і франтонам над цэнтральным уваходам. Будынак не ўцалеў, тым большае значэнне мае для нас гравюра з яго адбіткам.

Вельмі цікавыя малюнкi да спектакля «Дурны суддзя» — тыповы ўзор сімуляннай (адначасовай) дэкарацыі, якая тут, у «Нясвіжскім» выпадку, адвольна спалучае астрог, царкву і... кухню (акрамя таго, дэкарацыйным фонам служыць і сцены замка).

Усе гэтыя гравюры сведчаць, што тэатральна-дэкарацыйнае мастацтва ў Нясвіжы другой паловы XVIII стагоддзя мела прафесійны характар.

Э. ДРАВА,
мастацтвазнаўца.

НЯСВІЖСКІЯ ГРАВЮРЫ

Вельмі значны след пакінуў Нясвіж у гісторыі беларускай культуры. Горад славіўся мастацкімі рамёствамі, адной са старажытнейшых у краіне друкарняў, зборам каштоўных архіўных матэрыялаў, кніг, антыкварных рэчаў, зброі, скульптурных партрэтаў.

Асаблівае месца ў жыцці Нясвіжа займаў тэатр, заснаваны ў 1730 годзе, калі стварэўца так званая «літоўская музэка», потым «капэла». У 1748 годзе пад тэатр адводзіцца зала ў замку, а трохі пазней у летняй рэзідэнцыі Радзівілаў Альбе, у яе садах, адкрываюцца новыя тэатры: зялёны, «Кансальцый» і тэатр у будынку «Рыцарскай школы» — кадэцкага корпуса Радзівілаў.

Прымітыўныя паказы пакрысе саступаюць месца добра арганізаваным і багата аформленым спектаклям, у якіх, апроч гасцей і выхаванцаў кадэцкага корпуса, прымалі ўдзел тутэйшыя сяляне. Найбольш здольныя сяляне-артысты вучацца (часта з-пад кія) у замежных музыкаў і танцамайстроў. Сяляне — удзельнікі драматычных спектакляў, з іх жа складаюцца балетная трупа, хор і аркестр.

Ад тых часоў захавалася кніга «Трагедыі і камедыі...

1754». Выдаў яе былы гарнізонны харунжы князя Якуб Побуг-Фрычынскі, які стаў рэжысёрам тэатра і кіраўніком княскай друкарні.

Кніга знаёміць чытача з 14 п'есамі, што ўваходзілі ў рэпертуар тэатра. Яна багата ілюстравана.

Аб мастаках нясвіжскага тэатра мы ведаем мала. Вядома толькі, што ў другой палове XVIII стагоддзя ў Нясвіжы працаваў нейкі Ціц і што дэкарацыю для камічнай оперы «Агата» напісаў мастак Атасельскі.

Гравюры, змешчаныя ў кнізе, паказваюць то розныя дэкарацыі, то зялёны парк, на фоне якога ідзе спектакль, то будынкi, якія толькі часткова захаваліся да нашых дзён.

Тыповыя дэкарацыі архітэктурнага плана мы бачым на гравюры да спектакля «Дасціпнае каханне», пастаўленага ў дзень нараджэння князя Міха-

ла Радзівіла. Сцэнічную пляцоўку абрамляюць аркады, якія звужаюцца па перспектыве да цэнтра і замыкаюцца сцяной з трыма традыцыйнымі нішамі малярскай сцэны. Пад кожнай аркай на пастаменце — статуі (а магчыма, і «жывыя манументы», якіх паказвалі сяляне).

На гравюры адлюстравана сцэна ўшанавання князя. Першым ідзе чалавек ва ўсходнім халаце, у каўпаку і з акулерамі на носе (адзнака вучонага). За ім — світа ў польскіх нацыянальных касцюмах. Наіўна, але з прыкметным гумарам абмаляваны яснавельможныя госці і засцяпковая шляхта. На лаўцы, аздобленай тэатральнымі маскамі, акурат пасярэдзіне — сям'я Радзівілаў. Налева — гладкія патыліцы айцоў-езуітаў, направа — брытая шляхта з асяледцамі і афіцэры ў парыхах. Гэта пань. Тыя ж, над кім яны пануюць, выгляда-

юць такімі маленькімі, што варта якому-небудзь шляхціцу альбо айцу падняцца — і ён будзе ў два разы вышэйшы за свайго слугу (стары, як свет, мастацкі прынцып: галоўнае вылучана і памерам). Дынамічныя жэсты, радасныя абліччы — спектакль падабаецца глядачам.

За аркадамі, воддаль, у вельмі ўмоўнай манеры паказаны густыя шаты дрэў, тры домікі; налева двор, пэўна, кадэцкага корпуса (сцэны яго скрозь у амбразурах для мушкетаў). Перспектыва не захавана, парушаны маштабныя суадносіны, аднак адчуваецца, што ў мастака было пільнае вока і ўмельства жыва перадаваць тое, што робіцца вакол.

Спектаклі пад адкрытым небам найчасцей адбываліся ў парку Альба. Тут мы адначасова бачым тэатральную дзею і на прасцэніуме, і ў глыбіні сцэнічнай пляцоўкі.

Цікавая гравюра «Гульня

нямі так, што і следу ад іх не засталася. Дом атрымаўся на славу. А каб зручней было тут жыць, двор вакол жылля пасыпалі белым пясоккам.

Стажок-мурашнік жыве і цяпер. У летні час у ім кіпіць

Дружная сямейка.

Фотаэцюд Ул. КІТАСА.

работа: з усіх бакоў па амаль непрыкметных сцяжынках яго клаталівыя жыхары бесперапынна цягнуць у мурашнік усё новае і новае будаўнічы матэрыял, павялічваюць сваю «жылплошчу».

В. РАМАНШКА.

НЕЗВЫЧАЙНЫ МУРАШНІК

На пагорку, сярод хмызняку, ляжаў стары пень з метровымі каранямі. Хтосьці перавярнуў яго спілаванай часткай уніз. Стаў я і дзівіўся: па пні поўзалі чырвоныя мурашы. Аблюбовалі яго, значыць, і вырашылі зрабіць падмуркам свайго будучага жылля. Звычайна ж чырвоныя мурашы робяць сваё жыллё вакол нізкіх пнёў, каранні якіх схаваны ў зямлю.

Маленькім лясным санітарам даводзілася нялёгка: трэба ж было на такую вышыню нацягаць безліч будаўнічага матэрыялу ды як след удадкаваць яго. Год праз колькі мурашы святкавалі перамогу. Замуравалі яны той пень разам з каран-

ГУМАР

Два катаржнікі, прыгавораныя да пажыццёвага зняволення, абмяркоўваюць сямейныя праблемы:

— Ты жанаты?

— Не, я аддаю перавагу свабодзе.

— Я чула, што ты вельмі шчасліва. Раскажы, як ты здабыла сваё шчасце?

— Вельмі проста. Я пазнаёмілася з багатым мужчынам. У яго былі грошы, у мяне вопыт.

— А цяпер?

— У яго ёсць вопыт, а ў мяне грошы.

●
Бацька паслаў сына на пош-

ту і даў яму пісьмо. Але ў спешыцы забыў напісаць адрас. Калі сын вярнуўся, бацька спытаў:

— Няўжо ты не зайважыў, што на пісьме няма адраса?

— Зайважыў, але я думаў, ты не хочаш, каб я ведаў каму пісьмо.

●
Двог выходзяць з пісьмовага выпускнога экзамена.

— Я не ведаў, як рашыць задачу, і здаў чысты аркуш, — гаворыць першы.

— Я таксама не мог справіцца з гэтай задачай і здаў чысты аркуш.

— Што ты нарабіў! — жак-

нуўся першы. — Яны яшчэ падумаюць, што ты спісаў у мяне!

●
— Чаму ты ставіш крыжык у маім дзённіку замест таго, каб распісацца? — пытае сын бацьку.

●
— Я не хачу, каб твой настаўнік падумаў, што ў такога двоечніка, як ты, бацька ўмее чытаць і пісаць.

●
Да адзінокага вострава з апошніх сіл даплывае адзін з пацярпеўшых караблекрушэнне. Яго сустракае жонка, якая вяртавалася раней.

●
— Дзе ты быў, нягоднік? Карабель жа затануў яшчэ ўчора!

СПОРТ

СПОРТ

НА СЕКУНДАМЕРАХ — НОВЫ РЭКОРД

На чэмпіянаце СССР па лёгкай атлетыцы, які праходзіць у Маскве, з вялікім поспехам выступаюць спартсмены нашай рэспублікі. Асабліва вызначыўся студэнт Беларускага інстытута фізкультуры Віктар Мяснікоў. У бегу на 110 метраў з бар'ерамі ён устанавіў новы рэкорд Савецкага Саюза. Папярэдні трымаўся 13 гадоў і належаў ленинградцу Анатолю Міхайлаву.

СТАРТЫ ЮНЫХ

На працягу чатырох дзён у Мінску, на галоўным стадыёне рэспублікі, праходзілі спартыўныя юных легкаатлетаў. Больш за шэсцьсот школьнікаў Мінска і ўсіх абласцей Беларусі змагаліся за права паехаць у складзе зборнай каманды на спартакіяду ў Маскву.

У агульным заліку на першае месца выйшаў калектыв школьнікаў Брэсцкай воблас-

ці. На другім месцы — юныя спартсмены Мінска, на трэцім — Гомельскай вобласці.

НА ЗДЫМКУ: на дыстанцыі ўдзельнікі бегу на 2 000 метраў з перашкодамі. Пад нумарам 300 чэмпіён спартакіяды Мікалай КРАУЧАНКА з Гомельскай вобласці.

Фота А. АСТАПАВА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 870.